

Verslag derde bijeenkomst van de gespreksgroep Omwonenden 'Wind voor Buren' 20 oktober 2020.

Toelichting gebruikte symbolen in verslag:

V: vraag

A: antwoord

O: opmerking

19.25 Inloggen in de Teams vergadering

19.30 precies Start 3^e bijeenkomst werkgroep

Omdat het geluid in de zaal van het Kulturhus onvoldoende is, waardoor de daar aanwezige 4 leden van de gespreksgroep minder goed kunnen meedoen, wordt de start van de bijeenkomst 5 minuten uitgesteld. Daarna blijft het een niet ideale situatie qua geluid maar lukt het toch om mee te doen. Niels is in die zaal aanwezig als procesbegeleider.

Frank deelt mee wie van de leden gestopt zijn (naast de 2 leden die vorige keer opgestapt zijn, zijn er nu 5 andere leden opgestapt uit de gespreksgroep). Er zijn 3 leden die niet deelnemen zolang deze digitale vorm van bijeenkomsten aan de orde is. Er zijn 3 leden vanavond verhinderd vanwege privé-omstandigheden. Er zijn 2 leden die liever een fysieke bijeenkomst hadden gezien, maar wel digitaal aanwezig zijn om het deze keer te proberen. Na inventarisatie van de aanwezigen blijkt dat er 15 deelnemers aanwezig zijn. Daarnaast is er een wisselend aantal toehoorders aanwezig. Dat varieert tussen de 10 en 17 toehoorders gedurende de gehele avond.

19.30 – 19.50 Opening, bespreken verslag 2^e bijeenkomst en mededelingen

Er zijn geen toehoorders die willen inspreken.

Bespreken verslag vorige bijeenkomst:

V: De wens is uitgesproken dat ook Niels zou optreden als procesbegeleider, die wens is nadrukkelijker uitgesproken dan nu opgenomen in het verslag.

A(Frank): Als procesbegeleiders hebben wij het hierover gehad en besproken dat we als procesbegeleiders onderling afwisselen tijdens de vergadering. Zo hebben we de opmerkingen hierover geïnterpreteerd. Niels neemt straks het onderdeel draagvlak over en daarna zal ik het geluidsdeel verder leiden.

Verder geen inhoudelijke opmerkingen, verslag van de 2^e bijeenkomst is hierbij vastgesteld.

V: Naar aanleiding van de brief van de heer Sleumer: Hoe kijken initiatiefnemers hier tegen aan, wat is hun visie hierop?

A(Matthijs): Het is jammer dat de heer Sleumer is gestopt. Onze kijk op het project en zijn kijk wisselen van elkaar. We vinden het jammer dat hij is gestopt vóór de presentatie van de geluidgegevens, terwijl hij aangaf zorgen te hebben over geluid. We snappen in principe zijn punten wel. Alleen op veel van die punten konden we nog niet terugkomen, omdat het onderzoek nog niet klaar was of hebben we toegelicht waarom we daar niet aan tegemoet kunnen komen. Graag zouden we met hem in gesprek zijn gegaan om zijn punten te bespreken.

V: Belangrijke vraag is nog steeds: is er sprake van participatie? Is er ergens ruimte om te onderhandelen of te schuiven? Er wordt continu verwezen naar maximale regelgeving. Er wordt alleen maar gekeken naar wat er mogelijk is binnen de wettelijke grenzen. Wij zouden als bewoners graag participeren in een proces waarin gedacht wordt over hoe we negatieve effecten kunnen mitigeren. Er is geen sprake van die participatie. Dat is wat er staat in de brief van de heer Sleumer. Het is niet de bedoeling dat we hier uiteindelijk met 5 man overblijven, er zijn ondertussen al veel mensen gestopt.

A(Matthijs): We moeten de onderzoeksgegevens hebben voordat we iets kunnen zeggen over wat we kunnen doen. Er is een vertrekpunt, we moeten sowieso aan de regelgeving voldoen. Uit het onderzoek dat daarvoor wordt gedaan, blijkt ook wat te verwachten is qua geluidsbelasting en de te verwachten hinder op de omgeving. Daarover gaat de geluidsspecialist straks ook wat vertellen. We kunnen op dit moment niet toezeggen waar ruimte zit om dingen aan te passen, omdat ook wij nog informatie missen. Het is geen onwil, maar we moeten het op die manier doen omdat er veel belangen zijn waar we rekening mee moeten houden. Wel willen we zeker kijken wat er mogelijk is.

O: Ik heb een probleem met regelgeving. Geluid is een typisch voorbeeld van alleen maar data en geen informatie. Waar wij behoefte aan hebben, wat zijn de geluidsniveaus, wat zijn de problemen die ervaringsdeskundigen zien. Hoe de wereld de turbines uiteindelijk ervaart, is niet aan de orde nu. Er zijn veel mensen die hinder ondervinden. Er wordt niet ingegaan op de problemen van mensen. Hier is zo veel weerstand, hier moet je gewoon mee ophouden. Daarom lopen de mensen weg. Ik ben de enige uit de club die er nog is en ik zal blijven om het traject te kunnen blijven volgen. Je kunt hier niet mee doorgaan.

O: Er is geen gezamenlijk vertrekpunt. De locatie is al bekend en daarom is de bewegingsruimte nihil. Als de gemeente het plan had bedacht was het anders geweest, dan was er een heel ander vertrekpunt geweest. Hier is weinig speling. De windturbines kunnen slechts een klein beetje verschuiven en dat roept veel onvrede op, denk ik.

Opmerking Frank: Het nut van deze groep is dat we het hebben over de diverse onderzoeken en dat we kijken of en waar er ruimte is en waar er invloed kan worden uitgeoefend op de planvorming van de initiatiefnemers.

O: Veel geluidopmerkingen gaan over het gemiddelde etc. ik zou willen weten hoe het geluid echt in elkaar zit. Dan weet je wat je echt hoort als je in je huis/tuin zit. Getallen zijn lastig te interpreteren.

19.50 – 20.05 Bespreken notitie draagvlak

Draagvlak notitie is opgesteld door procesbegeleiders. Hierin staat wat wij denken dat onder draagvlak wordt verstaan en hoe we hiermee om kunnen gaan.

O: Ik heb het memo doorgenomen. Ik sta er niet achter. Er wordt gesproken over wat draagvlak is. Er staat dat meningen al gepeild zijn en genoteerd. Het lijkt alsof meningen nu opzij gezet worden en er alleen over feiten gesproken wordt. Alleen in de laatste bijeenkomst wordt terug gekomen op de meningen.

O: In het midden van de eerste pagina begint een academische discussie over dat er verschillende soorten draagvlak zijn. We zitten hier als omwonenden en het gaat erom wat draagvlak onder omwonenden is. Het gaat niet om politici o.i.d. Voor mij geldt: weten dat het draagvlak er niet is, die

dingen horen er dus niet te komen. Gooi ze maar in de sloot. Je moet eigenlijk eerst kijken wat draagvlak is, een soort nulmeting. Dat is de mening die is uitgesproken in de eerste bijeenkomst en daaruit blijkt volgens mij dat er nul draagvlak is. Als er nou wat nuttigs gezegd zou worden in deze bijeenkomsten, zou het draagvlak later eventueel nog kunnen veranderen.

O: Draagvlak ontbrak eerst volledig op de agenda. Er wordt nu redelijk omheen gepraat. Wat is het draagvlak van de omwonenden? De rest maakt mij niet zo veel uit. Initiatiefnemers zouden input vanuit draagvlak mee moeten nemen in de overweging om de vergunningaanvraag te doen. Er wordt nu gesteld dat er alleen aan het einde van het traject wordt gekeken of er voldoende is omgegaan met meningen vanuit de groep. Misschien moeten we buiten de werkgroep om kijken of er überhaupt draagvlak is, met een peiling in de omgeving. Zowel vanuit zicht, geluid, slagschaduw etc. kan van alles gezegd worden. Hoe gaan we uiteindelijk bepalen of er draagvlak is voor de turbines?

V: Hoeveel mensen in Borne zijn er op de hoogte van de hoogte van de turbines? Nu hebben we het alleen over leden in deze groep, maar er zijn natuurlijk nog meer mensen. Ik ken meerdere mensen die niet eens weten dat die turbines er komen. In hoeverre heeft de gemeente gekeken naar hoe de inwoners er tegenover staan? Ik denk dat er weinig mensen zijn die weten wat hen te wachten staat. Daar maak ik me zorgen over, hoe dat zit met maatschappelijk draagvlak ook voor die mensen? Met weersomstandigheden kan geluid heel anders worden dan hoe het in het rapport nu gesteld wordt.
A(Annemarie/Bert): Wij hebben veel gecommuniceerd, persberichten, krant, RTV Oost etc, huis-aan-huis bladen. We staan zelf midden in de samenleving, we spreken heel vaak over onze plannen. We hebben sinds een aantal maanden een windmeter in de wei staan. We hebben veel gesprekken met inwoners. Ik denk dat het wel genuanceerd kan worden dat veel mensen nog niet van onze plannen weten. We hebben al veel gecommuniceerd.

O: Met verwondering heb ik het memo gelezen. Zoals eerder is gezegd; het draait om draagvlak in deze groep. Dat is een ontzettend belangrijk item en dit lijkt het negeren van de mening van omwonenden. Het is gewoon het terug kaatsen van een heel belangrijk item. Ik vind het een teleurstellend memo. Het doet geen recht aan de gevoelens en de meningen die leven bij de omwonenden. Dat is jammer en een gemiste kans.

O: Ik ben van mening dat als je dit echt wilt doen, draagvlak creëren, dat je echt onderzoek moet doen in de buurt: wie steunt het wel en wie niet? Dan heb je inzicht of er überhaupt draagvlak is. Dit is alleen maar een verhaal over het feit dat het lastig is inzichtelijk te maken is wat draagvlak nu is en er wordt van alles berekend. Jammer dat initiatiefnemers niet zichtbaar zijn, met de camera uit.
(In reactie daarop zetten de initiatiefnemers hun camera aan.)

Opmerking (Niels): als er mensen zijn die ongeacht uitkomsten van onderzoeken sowieso tegen de windturbines zijn, is het voor hen belangrijk af te vragen of deelname aan deze gespreksgroep zin heeft. Als er mensen zijn die op basis van de feiten een oordeel willen vormen over het initiatief, is het goed om in deze gespreksgroep te blijven deelnemen. Wij zijn ervoor om erop toe te zien dat zorgen serieus genomen worden, en dat alle relevante inzichten en feiten op tafel komen, en dat vragen goed worden beantwoord, zodat die informatie kan worden betrokken bij de meningsvorming en standpuntbepaling.

O(Matthijs): We beseffen heel goed dat er mensen zijn die moeite hebben met deze windturbines. Ik heb het eerder in bijeenkomsten ook aangegeven dat dit de voornaamste reden is dat we dit proces zijn begonnen. Wat wij altijd hebben gezegd: laten we met elkaar bespreken aan de hand van de inhoud wat de zorgen of bezwaren zijn. Daarvoor is dit proces bedoeld, wat ons betreft. Kijk bijvoorbeeld naar het vrij technische geluidsrapport. De specialist die het onderzoek heeft gedaan,

de heer Nieuwenhuizen, is aanwezig en kan vertalen wat het geluid betekent voor de omgeving. We zijn zeker geïnteresseerd in standpunten van mensen. We willen weten wat mensen bezig houdt. We horen het zeker dat mensen tegen zijn, maar dat betekent niet dat we automatisch doen wat mensen zeggen. We hebben ook onze eigen doelstellingen. We horen u. We proberen met de onderzoeken wel op de punten in te gaan die u belangrijk vindt. Het is niet ons doel om met dit proces iedereen over te halen om positief tegenover de windturbines te staan. We kunnen u informatie geven met betrekking tot bijvoorbeeld geluid. We hopen dat u met ons mee gaat het proces in waarin we uw vragen kunnen beantwoorden, wat niet hoeft te betekenen dat ook al uw zorgen weg zijn.

O(Niels): We hebben gehoord dat initiatiefnemers bereid zijn vragen en opmerkingen vanuit de omgeving mee te willen nemen en inzicht willen geven. Dat inzicht kan, hopen wij, leiden tot een betere inschatting van het effect en wellicht de standpuntbepaling. Als ik kijk naar de opmerkingen: het is niet de bedoeling om pas in de laatste bijeenkomst te kijken naar de meningen van de deelnemers in de gespreksgroep. In de laatste bijeenkomsten willen toetsen of alle vragen die leefden goed opgepakt en feitelijk beantwoord zijn. Het is niet het doel van de initiatiefnemers om draagvlak te verhogen, maar wel om zo veel mogelijk informatie op tafel te krijgen voor meningsvorming en standpuntbepaling.

V: Er wordt nog steeds voorbijgegaan aan het feit dat draagvlak nog steeds niet op de agenda staat. Deze hele sessie moet toch om draagvlak gaan. Ik verbaas me over het feit dat de procesbegeleiders niet het draagvlak meten. Onze doelstelling was om te beoordelen en te bekijken wat het draagvlak is. En niet zoals het nu in de laatste zin beschreven staat. Het gaat niet om de mensen alleen in deze groep. Hoe gaan wij kijken hoe het draagvlak zit in de wijk/buurt, met alle omwonenden? De 14 mensen die hier zitten, hebben natuurlijk niet het draagvlak van de hele buurt. Om te bekijken wat mensen ervan vinden, moet toch meer gedaan worden.

A(Matthijs): Wij hebben als initiatiefnemers geen peiling gedaan, want we willen een gesprek over de inhoud. Mensen die kritisch staan tegenover deze windturbines hebben eerder een peiling gedaan waaruit zou blijken dat veel mensen tegen zijn.

A(Niels): Onze rol als procesbegeleiders is om te kijken welke vragen er leven en dat initiatiefnemers die op een ordentelijke manier beantwoorden. Het is aan u om deze informatie te wegen en te bepalen hoe u hiermee omgaat. Dus ook of u aan deze gespreksgroep wilt blijven deelnemen, omdat u daar een meerwaarde in ziet, of niet. Wij moeten er op toezien dat het proces netjes verloopt en dat vragen netjes beantwoord worden.

V: Waarom wordt draagvlak niet op de agenda gezet? Als fundamenteel onderdeel i.p.v. alleen een briefje op het einde. Procesbegeleiders moeten zorgen dat de omwonenden in de gespreksgroep hun zorgen kunnen delen. Wat er in het verleden is gebeurd en gedaan, is iets waar ik niet perse iets aan heb.

A(Niels): We weten dat veel mensen tegen zijn. In de periode dat dit traject loopt ligt het niet voor de hand volledig draagvlak te creëren. Nogmaals, het memo is vooral bedoeld om te benadrukken dat vragen en zorgen die leven bij u serieus genomen worden, te beginnen bij feitelijke, juiste beantwoording.

V: Wat ik hoor: we willen draagvlak creëren. Maar dat moet helemaal niet. Omwonenden hebben geen zin in iets wat ze niet willen. Ik blijf hier zitten, omdat anders de hazen straks helemaal anders gaan lopen. Draagvlak wordt gecreëerd door ons, dat doen we zelf wel.

A(Niels): Dat begrijpen we. We willen de antwoorden op de vragen goed weergeven en die kunnen van invloed zijn op meningsvorming. Dat moet objectief en feitelijk gebeuren, maar iedereen kan zelf afwegen hoe dat werkt in zijn/haar situatie. Op basis daarvan kan iedereen zelf zijn/haar mening vormen. Die afweging ligt bij mensen zelf.

V: Is er binnen de gemeente Borne ook een onderzoek geweest naar wat mensen willen vanuit de gemeente? Ik denk dat mensen niet beseffen wat er straks komt te staan.

A(Niels): Bevoegd gezag heeft gevraagd om onafhankelijke procesbegeleiders. Of er is een brede peiling is geweest onder bewoners, weet ik niet.

A(Matthijs): Dat is niet gebeurt.

O: Er zijn veel mensen die het wel weten dat er windturbines komen, maar misschien niet beseffen.

V: Er wordt voorbij gegaan aan het feit dat veel mensen maatschappelijk draagvlak graag op de agenda zien. Het zou mooi zijn als er een peiling gedaan kan worden. Wellicht kan door de informatie die geboden wordt de mening van mensen veranderen. Het gaat niet om onze mening, maar ook om de mensen van de bredere bevolking, niet alleen om de mensen die hier in de groep zitten. Wij krijgen de informatie om onze mening te vormen. Hoe zit het met de mening van de maatschappij?

A(Niels): Mensen hebben bij de eerste informatiebijeenkomst de gelegenheid gekregen zitting te nemen in de gespreksgroep omwonenden. Iedereen kon deelnemen. Dit resulteerde in de deelnemers van deze groep. Daarnaast heeft natuurlijk iedereen het recht ook formeel gebruik te maken van inspraakmogelijkheden als bezwaar en beroep.

A(Matthijs): Alle informatie staat daarom ook op de website. Mensen kunnen het volgen als toehoorder, zoals er tijdens de eerste bijeenkomsten mensen op de publieke tribune zaten en er vanavond ook digitaal toehoorders zijn. We versturen al enkele jaren nieuwsbrieven naar op dit moment meer dan 400 mensen. Die krijgen zo alle informatie die ook in deze groep wordt besproken..

V: Er wordt steeds gepraat over draagvlak. Ik heb op 23 maart een document gekregen over aanpak vervolproces Wind in Buren. Daar staan veel aspecten in, op de een na laatste pagina staat iets over onderzoeken die mogelijk uitgevoerd kunnen worden, nog aanvullend. Windturbines moeten minimaal zoveel afstand houden van de radartoren in Twente. Op basis van een document van Defensie zou radaronderzoek uitgevoerd moeten worden. Is dat gebeurt? Want anders laat dat zien dat het sowieso niet kan.

A(Matthijs): Over dat noodzakelijke radaronderzoek is eerder een vraag gesteld. Dat wordt inderdaad uitgevoerd en daarna gedeeld met de groep, dat hebben we eerder ook aangegeven en afgesproken. Zodra dat rapport kan worden gedeeld, doen we dat.

V: Er is een onderzoek geweest onder omwonenden of er draagvlak is voor dit plan. Dat is er geweest en veel mensen zijn tegen. Mensen hebben al nagedacht en zijn tegen, 93% geeft aan tegen te zijn. Jij (in de richting van Niels) zegt nu dat mensen niet hebben nagedacht. Dat hebben ze wel.

A(Niels): Nee, van moeten bijstellen is natuurlijk geen sprake. Dit proces is niet zo zeer om draagvlak te creëren, maar om alle vragen die er zijn te beantwoorden. Wij als procesbegeleiders volgen of dat goed gebeurt.

20.05 – 20.10 Pauze (niet uitloggen uit Teams vergadering)

Om 20:20 heeft een lid de online vergadering verlaten i.v.m. gehoorprobleem en de mindere kwaliteit van het geluid in de zaal in het Kulturhus (de volgende keer wordt getracht dit te verbeteren).

20.10 – 21.00 Bespreken resultaten geluidsonderzoek

V: Ik zie dat de familie Kristen zelf in de hoogste schaal van de geluidbelasting zit. Bent u niet bang dat u er zelf geen last van krijgt? Ik weet dat het een gewetensvraag is. Ik vraag me af, hoe denkt u er zelf over?

A (Bert): Nee, daar maken we ons geen zorgen over.

O(Matthijs): De onderzoeker heeft een presentatie over het geluidsonderzoek gemaakt. Kunnen we die eerst behandelen?

De heer Nieuwenhuizen werkt bij M+P, een akoestisch adviesbureau. Hij heeft een presentatie voorbereid om de informatie uit het geluidsrapport te presenteren.

Introductie de heer Nieuwenhuizen:

M+P werkt zowel voor initiatiefnemers, gemeentes, ministeries als voor mensen die last hebben van windturbines (NLVOW, belangenvereniging voor omwonenden windturbines). Ik zal jullie vandaag het eerlijke verhaal vertellen. Wij hebben het akoestisch onderzoek uitgevoerd en een korte presentatie gemaakt. Voor mensen die niet dagelijks met geluid te maken hebben, kan het een vrij technisch rapport zijn. In het rapport hebben we zoveel mogelijk geprobeerd duidelijke taal te hanteren. Als bijlage bij dit verslag treft u de presentatie aan. Daarnaast is door de heer Nieuwenhuizen nog opgemerkt dat het niet de intentie van Nederland is om de grens van 45 dB Lden die de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) adviseert, over te nemen. Er is een groot belang in Nederland om windturbines (op land) te realiseren en mede daardoor wordt waarschijnlijk vastgehouden aan de huidige Nederlandse norm van 47 dB Lden.

Vragen n.a.v. presentatie (de presentatie van het geluidsonderzoek is toegevoegd als bijlage aan dit verslag)

V: Die norm gaat over een jaargemiddelde. Dat is iets wat dus nooit voorkomt. Wat mensen beleven, zie je niet terug in een jaargemiddelde. Een vergelijking met een vliegtuig is nutteloos, die blijft niet hangen. Die molens blijven altijd. Dat kun je niet met elkaar vergelijken. Ik vind het nogal fantasierijk.

A(Edwin): *[Deze opmerking ging over de sheet met dosis-effect relaties. Tijdens de bijeenkomst is, voor zover ik me kan herinneren, niet gereageerd op deze opmerking. Hier volgt mijn reactie].* Lden is een lastig te begrijpen dosismaat, maar is juist bij uitstek geschikt om verschillende bronsoorten (wegverkeer, railverkeer, luchtvaart, industrie, etc.) met elkaar te vergelijken. Daarnaast is het percentage gehinderden in dosis-effect relaties niet berekend, maar door mensen zelf gerapporteerd. We wilden met de sheet het volgende duidelijk maken: De Lden norm voor windturbines ligt lager dan bij alle andere bronsoorten (wegverkeer, railverkeer, luchtvaart, industrie, etc.). Dit komt doordat windturbinegeluid als hinderlijker wordt ervaren. Blootstelling aan de Lden norm die voor die bronsoort geldt, resulteert bij alle bronsoorten in een vergelijkbaar percentage ernstig gehinderden (circa 10%). Uitzondering is luchtvaart. Mensen vinden dit geluid bijna even hinderlijk als windturbinegeluid, maar de norm ligt veel hoger.

V: Ik heb drie verzoeken. Wat we willen ervaren, is hoe dat geluid nu klinkt. Dat voorbeeld heb ik nog niet gekregen. Ik heb in de mail die jullie nog krijgen een voorbeeld opgenomen van een draaiende turbine en dan kan je het zoevende geluid horen. Dat gevoel, dat geluid, dat moeten mensen toch wel horen en dat had ik vanavond ook verwacht. Het is een professioneel rapport, maar de beleving van cijfers is iets wat ontbreekt, en dat zou een waardevolle toevoeging zijn. Mensen kunnen namelijk beter inschatten als ze het horen. Tweede punt: ik zou meer willen horen van mensen die

last ervaren van de turbines. Derde verzoek: tijdens sommige periodes is veel meer belasting dan dat jaargemiddelde wat nu gegeven is. Ik zou graag de details willen zien van hoe het specifiek zit i.p.v. alleen maar op gemiddelde.

A(Edwin): Het effect dat de wiekslagen herkenbaar zijn ('swish swish'), noemen we amplitude modulatie. Als je vlak bij de mast staat, is het heel duidelijk te horen. Op iets grotere afstand wordt minder duidelijk, maar toch blijft het herkenbaar. Amplitude modulatie is één van de redenen waarom windturbinegeluid als hinderlijker wordt ervaren dan bijvoorbeeld geluid van een snelweg. Ik zou het aanraden te gaan luisteren bij een windturbine in een vergelijkbare situatie. Het klinkt toch anders via een koptelefoon dan dat het in het echt is. Het gaat om hoe je persoonlijk geluid ervaart op verschillende momenten. Mijn advies is echt om bij windmolens te gaan kijken.

V: Ik ben benieuwd of het geluid van de snelweg het geluid van de windturbines overstemt? Maakt het nog uit dat de weg lager ligt dan de windturbine. Of is dat ook cumulatief bekeken? Hoe zit het met piekbelasting? En hoe wordt dat beleefd?

A(Edwin): Zie antwoord op de vraag hieronder

V: Ik woon in het gebied dicht bij de windturbines. Ik heb mijn huis nog niet al te lang geleden gebouwd. De geluidberekeningen voor mijn huis moesten worden opgeplust. En de autoweg én de turbines erbij, wordt dat niet meer? In plaats van dat effecten elkaar wegstrepen.

A(Edwin): Het geluid van de snelweg is veel sterker dan het geluid van de turbines. Geluid van de windturbines ligt meer dan 10 dB lager. Maar je kunt verschillende bronsoorten niet zo maar bij elkaar optellen. Je moet wel rekening houden met verschil in hinderlijkheid. Dat gebeurt met de beoordelingsmaat Lcum. Het rapport bevat informatie over Lcum. Het rapport geeft naast Lden en Lnight ook inzicht in de piekbelasting.

V: Vraag over de normen, die is nu 47? Dat is een oude norm. Ik heb onlangs gezien dat er discussie is over die normen die uit het jaar 2010 stammen, ondertussen is er veel meer inzicht. Wat zijn de ontwikkelingen en hoe zit het internationaal? Graag informatie hierover.

A(Edwin): Ik weet niet of er bedoeld wordt op de Omgevingswet. Daar zal echter voor windturbines naar verwachting niet veel gaan veranderen. Voor het bevoegd gezag zal het in de toekomst lastiger gaan worden om strengere eisen (i.v.m. landelijke normstelling) aan windturbines te gaan opleggen naar mijn verwachting. Wat betreft internationale normen, zie het antwoord op een van de vragen hieronder.

V: In de presentatie werd gesproken over verschillende locaties. Scouting viel niet onder geluidgevoelige bestemming. Weet de heer Nieuwenhuizen wel waar die voor gebruikt wordt en waarom is dit niet geluidgevoelig?

A(Edwin): Bij Infomill

(<https://www.infomil.nl/onderwerpen/geluid/regelgeving/activiteitenbesluit/geluidsgevoelige/>), een website van de overheid waarin staat wat geluidgevoelige bestemmingen zijn, daarin staan de objecten die als gevoelig worden beschouwd. Scouting, sportkantines etc, worden niet beschouwd als gevoelige bestemming.

O: 8% ondervindt hinder binnenshuis bij Lden 47 dB. Dat lijkt weinig, maar ik zit zelf al 30 jaar in industrieel onderhoud. Bedrijven in woonwijken zijn als de dood voor klachten over geluid. Geluidhinder is vaak een probleem bij andere ontwikkelingen. 8% lijkt weinig, maar is best veel. Wanneer treedt de meeste hinder op? Wat kun je nog doen als er nog klachten zijn en die dingen er al staan?

A (Edwin): In de avond en nacht neemt de wind bij de grond af, maar op grote hoogte juist toe. De windturbine gaat dan meer geluid maken, maar er is minder maskering vanwege het geruis van bijvoorbeeld bomen. Ook is er dan minder omgevingsgeluid (vooral minder verkeer op de weg). De avond en nacht zijn daarom de meest hinderlijke perioden.

A(Matthijs): Als ze er staan en mensen ervaren klachten, kunnen mensen twee dingen doen. Mensen kunnen ten eerste naar het bevoegd gezag en een verzoek om handhaving indienen, als zij van mening zijn dat er iets niet in orde is. Dan onderzoekt het bevoegd gezag dat. Ten tweede is onze (Pure Energie) afdeling beheer gewend om ook tijdens de exploitatiefase bereikbaar te zijn voor omwonenden, als zij bijvoorbeeld hinder ervaren. We horen dan graag meldingen zodat we zelf kunnen onderzoeken of er iets aan de hand is en of we daar iets aan kunnen doen.

V: Ik kom terug op die normstelling. Dat speelt nu in de Drentse Veenkoloniën rond een windpark: er zouden Europese normen van toepassing moeten zijn. Zijn de Europese normen niet veel relevanter dan de Nederlandse normen? Komt daar niet later gedoe mee? Net zoals nu met stikstof en PFAS?

A(Edwin): Het is mij niet bekend dat in Drenthe Europese normen worden gehanteerd. Er zijn geen Europese normen voor geluid. In verschillende landen worden verschillende normen en rekenmethodes gehanteerd. Landen in de EU zijn niet met elkaar te vergelijken. Aantal jaar terug hebben we de regelgeving van diverse landen vergeleken en daarin zitten grote verschillen. Nederland zit aan de ruimere kant. We staan meer geluid toe van windturbines dan andere landen. In Duitsland wisselt het per deelstaat. Daar worden soms ook afstandsnormen gehanteerd. Dat is niet aan de orde in Nederland.

A (Matthijs): Wat er in de Veenkoloniën speelt, is naar aanleiding van een uitspraak van het Europese Hof in België waar in is gesteld dat er een MER ten grondslag moet liggen aan de regelgeving voor windturbines. Partijen in Nederland vinden nu dat dit ook moet gelden voor de Nederlandse regels en zijn daarom een kort geding begonnen. Dus het is eerst nog de vraag of dat ook van toepassing is in Nederland en zo ja, of dat gevolgen heeft. Als er een MER moet worden gemaakt voor onderbouwing van de regels, kan alsnog de uitkomst zijn dat de huidige geluidsnormen goed zijn.

V: Staan er ergens in Nederland vergelijkbare windturbines? Heeft u vergelijkbaar materiaal ten opzichte van woonwijken?

A(Edwin): Ik weet niet of in Nederland exact dezelfde typen staan die we hebben doorgerekend. Maar dat kunnen we uitzoeken.

A(Matthijs): Bij Windpark Deil langs de snelweg A15 (nabij Geldermalsen) staan nu elf windmolens van het merk Vestas, type V136. Deze hebben een ashoogte van 140 meter, een rotordiameter van 136 meter en een tiphoogte van 208 meter. Dat windpark is ook genoemd in het overzicht met referenties dat eerder met u is gedeeld.

In de Veenkoloniën worden momenteel windmolens van het merk Nordex gebouwd, type N131. Deze hebben een ashoogte van 145 meter, een rotordiameter van 131 meter en een tiphoogte van 210,5 meter. Met betrekking tot de beleving van geluid: we hebben eerder een excursie naar windmolens georganiseerd, waarbij de betreffende vragensteller ook aanwezig was. Er zijn twee locaties die volgens ons goed te bezoeken zijn: hoge windmolens vlak over de grens in Duitsland bij Buurse (gemeente Haaksbergen) en de windmolens bij Deventer, vanwege de positie langs dezelfde snelweg als bij Wind voor Buren. Indien er behoefte is aan een bezoek aan deze windmolens, horen we dat graag via info@windvoorburen.nl. Dan organiseren we dat. We zullen in elk geval informatie delen over deze windmolens.

V: Is er in de planning een nulmeting gepland en zo ja wanneer, over welke tijdsperiode? Is daar een opdracht voor gegeven?

A(Edwin): We hebben geen opdracht gekregen voor een nulmeting. Het is ook niet gangbaar een nulmeting te doen. Het kan eventueel ook na plaatsing tijdens het verrichten van emissiemetingen. Dan moet de turbine enige tijd stil staan om het achtergrond geluid te meten. Het kan zinvol zijn om een achtergrondmeting van te voren te doen maar het kan dus ook als de turbines er al staan.

V: Het is hier meestal zuidwestenwind. Het geluid zou dan de andere kant op moeten draaien dan wat uit de contouren blijkt. Kunt u dat verklaren? Wordt daar rekening mee gehouden?

A(Edwin): Bij windturbines wordt rekening gehouden met de scheve verdeling van de windroos in Nederland. Vaak komt wind uit zuidwesten. Dat wordt meegenomen in het rekenmodel. Je ziet er bijna niks van in de contour. Op korte afstand heeft die windrichting geen invloed. Dat komt doordat de bron op meer dan 100 meter hoogte ligt. Op grote hoogte werkt het alleen over heel grote afstanden. In de praktijk kun je het niet zien dat geluidbelasting bij tegenwind lager is dan met wind mee. Bij laag gelegen geluidsbronnen, zoals de snelweg, merk je daar op kortere afstand wel iets van.

O(Frank): Naar aanleiding van deze presentatie en de gestelde vragen, kunnen we stellen dat dit onderzoek voldoende is toegelicht?

A (vanuit zaal): Met deze informatie zou ik het stuk nog een keer willen doornemen en eventueel later op terug willen komen. Ik zou wellicht later er nog op willen terug komen, dus ik kan niet helemaal zeggen dat we het kunnen afronden.

21.00 – 21.10 Toelichting locatierferenties

V: Referenties die gegeven waren, waren eerst niet toepasselijk. Ik vraag me af of het nu echt anders is. Qua afstand tot woonwijken is het wel beter toepasbaar, maar de hoogtes komen niet in de buurt. Het is leuk om z'n referentielijstje te krijgen, maar of het echt toegevoegde waarde heeft weet ik niet. Wat doen we nu met die referenties? Wat is de volgende stap? Hoogte van die genoemde turbines zijn aanzienlijk lager dan waar hier over gesproken wordt.

A(Matthijs): Referenties zijn niet één op één te vergelijken. Dat hebben we eerder aangegeven. Ik heb bovendien niet de kennis over waar overal in Nederland windturbines staan. We hebben vooral gekeken naar windturbines dichtbij woonwijken op basis van de vorige bijeenkomst, dat was de vraag die toen werd gesteld. De aanname die hier achter zit, is dat hogere windturbines evenredig meer geluid veroorzaken. Daarvoor verwijs ik graag naar het geluidsonderzoek, want daaruit blijkt dat dit niet het geval is. Edwin kan bevestigen dat een hogere windturbine niet direct meer geluid veroorzaakt.

V: We liggen hier vlakbij een heel mooi landgoed (Twickel). De referenties lijken daar helemaal niet op.

A(Matthijs): Wij hebben vooral gekeken naar windturbines bij woonwijken, want dat was de vraag die werd gesteld.

O: Bij enkele van de referenties zijn veel klachten van omwonenden. Kunnen we kijken wat de omgeving daar nu van de projecten vindt? Als er liefhebbers zijn, wil ik daar graag induiken met anderen (indien men dat wilt, graag reactie naar heer Reef).

A(Matthijs): we hebben geen waardeoordeel gegeven aan de referenties of deze positief/negatief zijn ontvangen. We adviseren dat u bij de windmolens in Deventer gaat kijken. Qua situatie – langs

de snelweg – lijkt dit op Wind voor Buren en qua geluid is het vergelijkbaar. Het zijn geen heel stille windmolens, maar ze maken ook niet veel geluid. Bovendien wonen er mensen in de directe omgeving, op enkele honderden meters afstand van de windmolens. Wellicht kunt u daar aanbellen?

21.10 – 21.20 Vooruitkijken op volgende bijeenkomst

Op de agenda staat hiervoor het onderwerp slagschaduw. Externe veiligheid wordt hier ook toegelicht. Eventueel kan daar het financiële participatie onderdeel ook onder vallen, wat met de vergaderstukken voor vandaag ook was meegezonden. We evalueren nog even of de digitale bijeenkomst past binnen het proces.

21.20 – 21.30 Reflectie op deze bijeenkomst

Procesbegeleiders: deze digitale bijeenkomst kende opstartproblemen, daar zal bij de volgende bijeenkomst niet meer gebeuren.

Opmerking vanuit de gespreksgroep: Het digitaal organiseren is niet ideaal, maar het werkte wel.

O: Ik vond het meevallen, terwijl ik er van te voren kritisch over was.

Frank: Zodra het kan, doen we het weer fysiek. Digitaal is een vorm van proces die nu mogelijk is. We gaan zo verder zo lang de Corona-maatregelen nog gelden.

21.30 Sluiting

Bijlage 1 – presentatie geluidsonderzoek

M+P | Onderdeel van
Müller-BBM groep
Mensen met oplossingen

www.mp.nl

Geluidsonderzoek windpark Wind voor Buren

20 oktober 2020

Edwin Nieuwenhuizen

Hoofdstuk 2 Normstelling

- Activiteitenbesluit: 47 dB L_{den} en 41 dB L_{night} op de gevel van gevoelige gebouwen
- Advies WHO 45 dB L_{den}

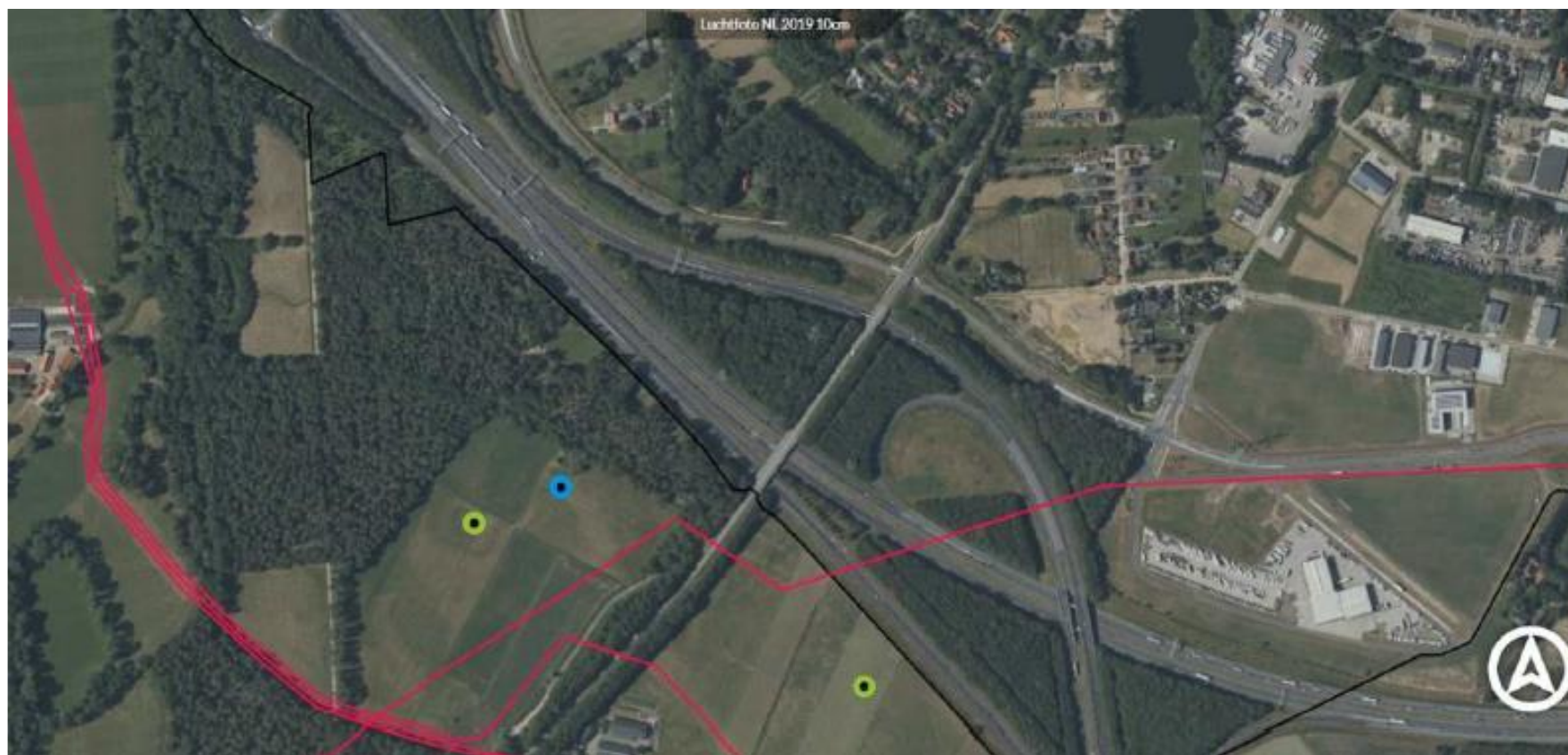

Hoofdstuk 3 Uitvoering van het onderzoek

- Berekening van L_{den} en L_{night} op 22 representatieve beoordelingspunten
- Vervaardiging van L_{den} contourkaarten
- Berekening van maximale geluidsbelasting
- Cumulatie met andere bronsoorten

Hoofdstuk 4 Uitgangspunten (1/3)

Opstellingsalternatieven

Hoofdstuk 4 Uitgangspunten (2/3)

Uitvoeringsvarianten

variant	type	nominaal vermogen [MW]	rotor diameter [m]	maximaal geluidsvermogen [dB(A)]	beschikbare ashoogte [m]
laag	Vestas V126-3.45MW	3.45	126	104	117
middel	Enercon E-147 EP5 E2	5.0	147	106	132
hoog	Vestas V162-5.6 MW	5.6	162	104	148

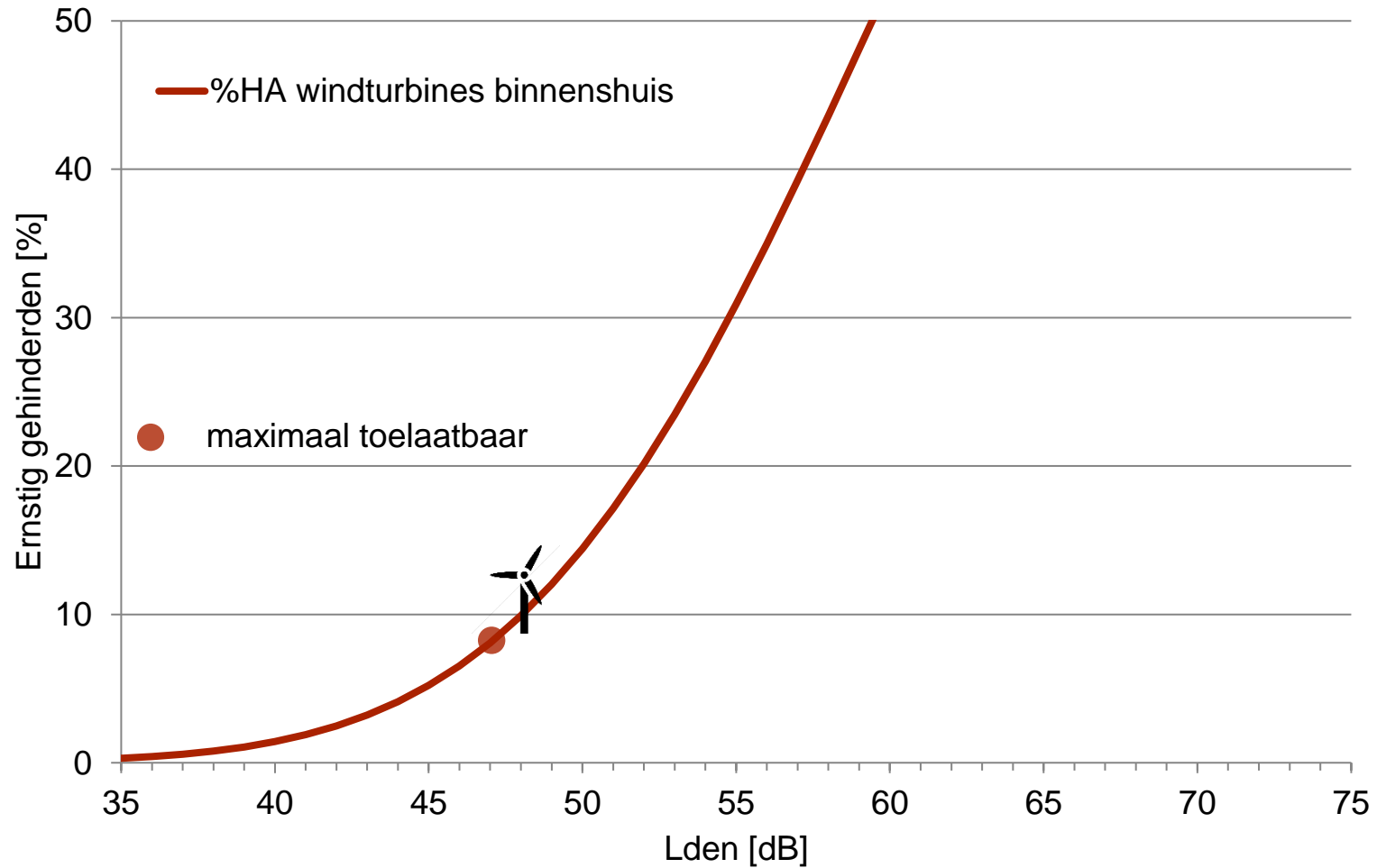

Hoofdstuk 4 Uitgangspunten (3/3)

- Afleiden van geluidsemisatie van windturbines van leveranciersgegevens
- Bepaling van windverdeling ter plaatse op basis van data KNMI
- Berekening van emissie-term voor de zes scenario's
- Opstellen van akoestisch rekenmodel conform bijlage 4 van de Activiteitenregeling

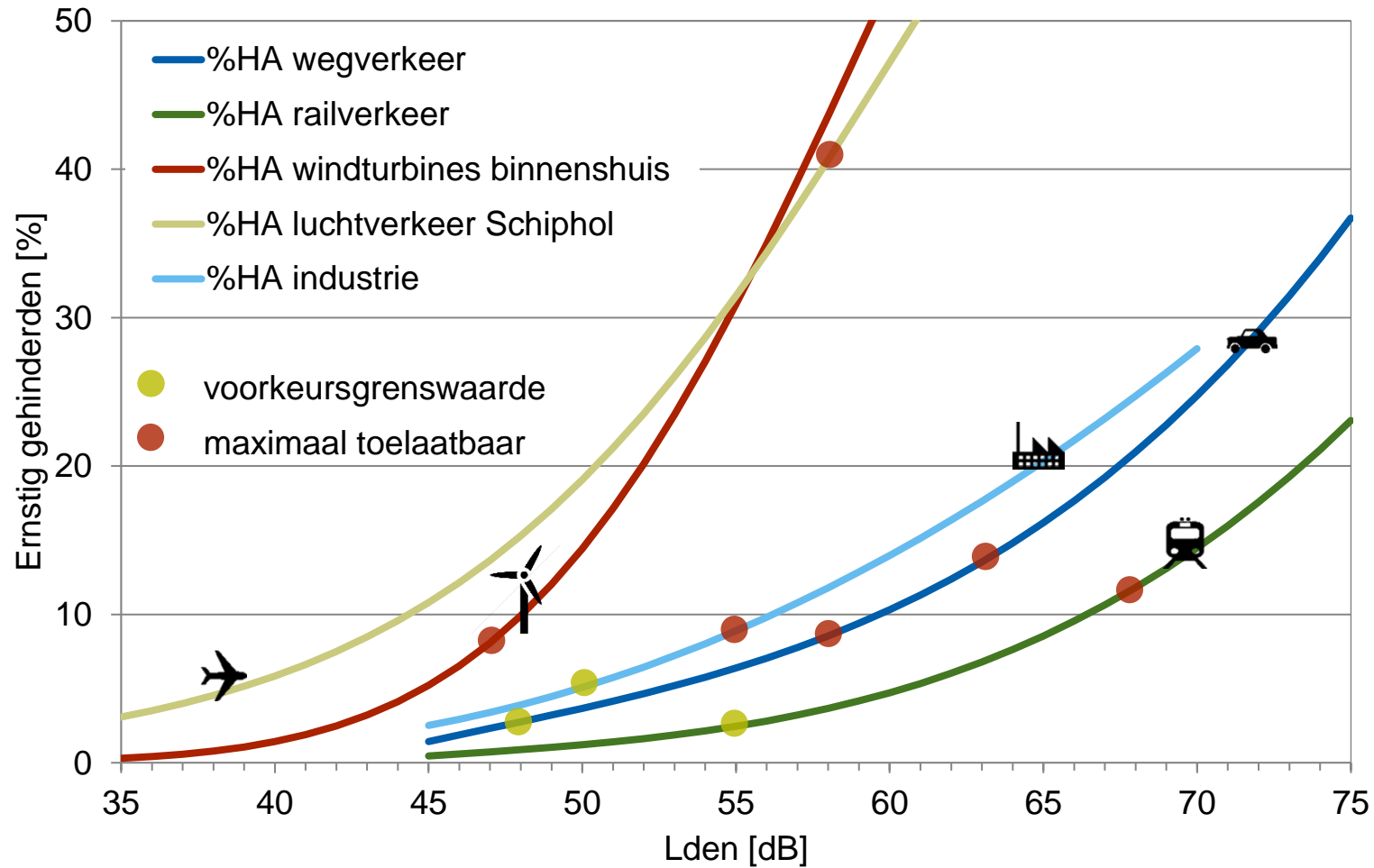

Hoofdstuk 5 Toelichting geluid van windturbines (1/3)

Hoofdstuk 5 Toelichting geluid van windturbines (2/3)

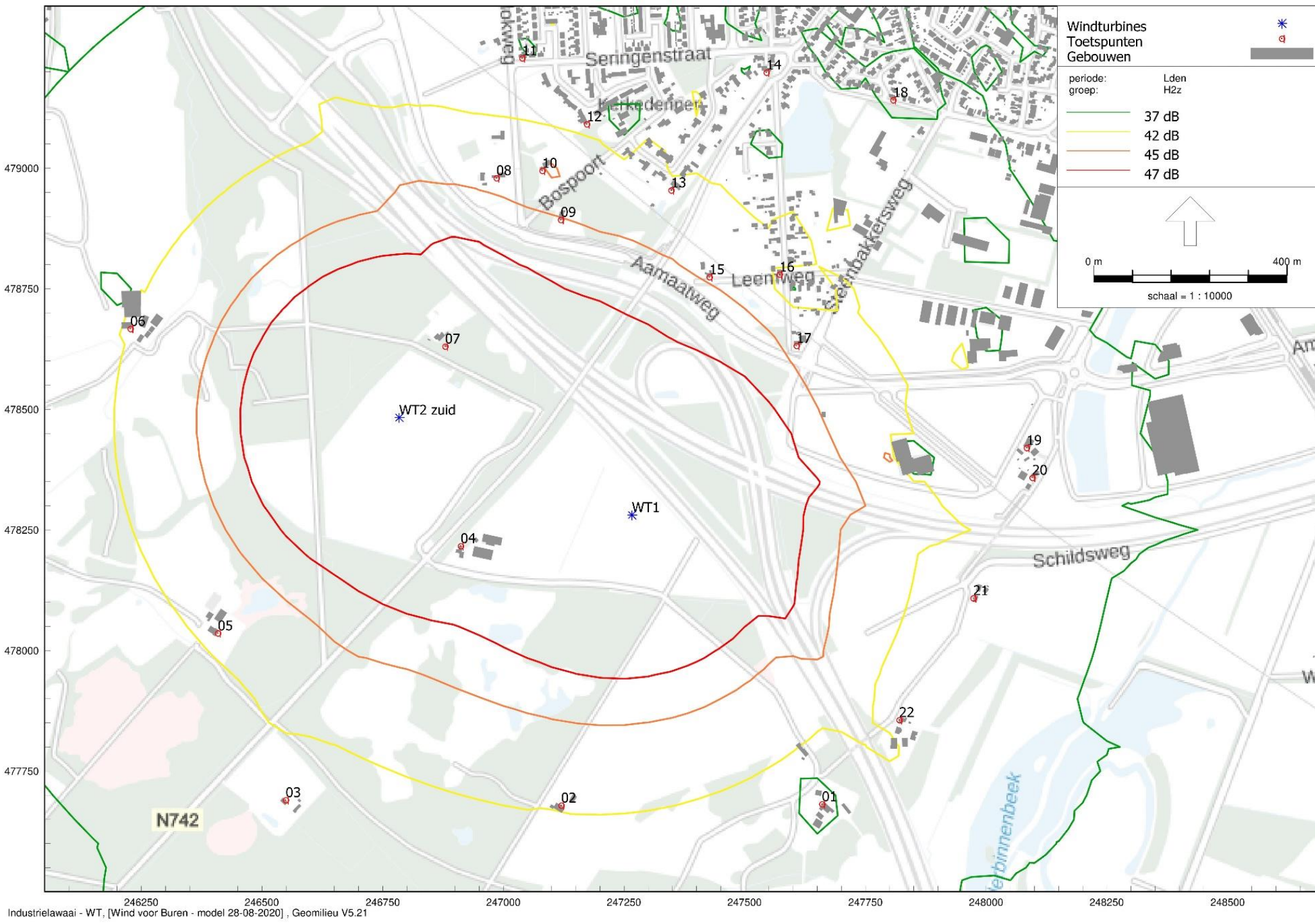

Hoofdstuk 5 Toelichting geluid van windturbines (3/3)

Overige onderwerpen:

- Waarneembaarheid van windturbinegeluid
- Laagfrequent geluid
- Windturbines en gezondheid

E-147 EP5 E2/5000 kW met TES mode 0 op VH=132m

M+P Raadgevende Ingenieurs B.V.

Hoofdstuk 6 Effect van het windpark op de omgeving (2/3)

Toetspunt	Adres	laag noord	laag zuid	middel noord	middel zuid	hoog noord	hoog zuid
01_A	Burenweg 91	38	38	40	40	40	39
02_A	Voetpad v.D.n.B.. 26	40	40	42	42	41	41
03_A	Bornsestraat 2	38	38	40	40	39	40
04_A*	Veldweg 5/5a	47	48	50	50	49	49
05_A	Bornsestraat 7	39	40	41	43	41	42
06_A	Meijerinkv.weg 5A	39	40	41	42	40	41
07_A*	Veldweg 1	52	50	54	52	52	50
08_A	Twickelerblokweg 20	43	42	45	44	44	43
09_A	Bospoort 5	44	43	46	45	45	44
10_A	Twickelerblokweg 145	42	41	44	43	44	43
11_A	Seringenstraat 34	39	38	41	40	40	40

Hoofdstuk 6 Effect van het windpark op de omgeving (3/3)

Toetspunt	Adres	laag noord	laag zuid	middel noord	middel zuid	hoog noord	hoog zuid
12_A	Kerkedennen 75	40	40	43	42	42	41
13_A	Kerkedennen 45	41	41	44	43	43	42
14_A	Seringenstraat 9	38	37	40	39	39	39
15_A	Leemweg 2	43	43	46	45	45	44
16_A	Veldovenweg 28	41	41	44	43	43	42
17_A	Veldovenweg 31	43	42	45	44	44	44
18_A	Ringoven 13	36	36	38	38	38	37
19_A	Burenweg 70	37	37	39	39	39	38
20_A	Burenweg 72	36	36	38	38	38	38
21_A	Burenweg 81	38	38	40	40	40	39
22_A	Burenweg 85	39	39	41	41	40	40